

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Στρασβούργο, 20.11.2012
COM(2012) 669 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΣΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**Ανασχεδιασμός της εκπαίδευσης: επενδύοντας στις δεξιότητες για καλύτερα
κοινωνικοοικονομικά αποτελέσματα**

{SWD(2012) 371 final}

{SWD(2012) 372 final}

{SWD(2012) 373 final}

{SWD(2012) 374 final}

{SWD(2012) 375 final}

{SWD(2012) 376 final}

{SWD(2012) 377 final}

1. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ – ΕΝΑ ΒΑΣΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η επένδυση στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης για την ανάπτυξη δεξιοτήτων έχει ζωτική σημασία για την τόνωση της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας: οι δεξιότητες καθορίζουν την ικανότητα της Ευρώπης να αυξήσει την παραγωγικότητα. Μακροπρόθεσμα, οι δεξιότητες μπορούν να αποτελέσουν μοχλό για την καινοτομία και την ανάπτυξη, να μετακινήσουν την παραγωγή προς τα επάνω στην αλυσίδα αξίας, να ενθαρρύνουν τη συγκέντρωση δεξιοτήτων υψηλού επιπέδου στην ΕΕ και να διαμορφώσουν τη μελλοντική αγορά εργασίας. Η μαζική αύξηση της παγκόσμιας προσφοράς εργατικού δυναμικού με υψηλή ειδίκευση κατά την τελευταία δεκαετία θέτει την Ευρώπη σε δοκιμασία. Η εποχή που ο ανταγωνισμός προερχόταν κυρίως από χώρες που μπορούσαν να προσφέρουν μόνο εργασία χαμηλής ειδίκευσης έχει παρέλθει. Η ποιότητα της εκπαίδευσης και η προσφορά δεξιοτήτων έχουν αυξηθεί παγκοσμίως και η Ευρώπη πρέπει να ανταποκριθεί.

Τα ευρωπαϊκά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης εξακολουθούν να υπολείπονται όσον αφορά την εξασφάλιση των κατάλληλων δεξιοτήτων για την απασχολησιμότητα, ενώ δεν συνεργάζονται επαρκώς με τις επιχειρήσεις ή τους εργοδότες προκειμένου να φέρουν τη μαθησιακή εμπειρία πιο κοντά στην πραγματικότητα του εργασιακού περιβάλλοντος. Οι εν λόγω αναντιστοιχίες δεξιοτήτων προκαλούν αυξανόμενη ανησυχία για την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας¹.

Παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί κατά την τελευταία πενταετία ως προς τα ποσοστά των αποφοίτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, θα χρειαστεί να συνεχιστούν οι προσπάθειες για να επιτευχθεί ο πρωταρχικός στόχος, δηλαδή ποσοστό 40% των νέων που ολοκληρώνουν την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Αν και έχει σημειωθεί σημαντική βελτίωση κατά την τελευταία πενταετία, η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου εξακολουθεί να βρίσκεται σε απαράδεκτα επίπεδα σε πάρα πολλά κράτη μέλη, όπως η Ισπανία με ποσοστό 26,5% και η Πορτογαλία με ποσοστό 23,2%. Η στοχοθετημένη δράση παραμένει αναγκαία για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, μέσω συνολικών και στοχοθετημένων τεκμηριωμένων στρατηγικών, όπως ζητείται στην πρόσφατα εκδοθείσα σύσταση του Συμβουλίου.

Εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές ενδείξεις ανεπαρκούς απόδοσης σε άλλους τομείς: 73 εκατομμύρια ενήλικες έχουν χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης· σχεδόν το 20% των 15χρονων εφήβων δεν διαθέτουν επαρκείς δεξιότητες ανάγνωσης· και η συμμετοχή στη διά βίου μάθηση ανέρχεται μόλις σε 8,9%.

Μέχρι το 2020, θα απαιτείται υψηλότερο επίπεδο δεξιοτήτων για 20% περισσότερες θέσεις εργασίας. Η εκπαίδευση πρέπει να αναβαθμίσει τόσο τα πρότυπα, όσο και τα επίπεδα των επιδόσεων για να ανταποκριθεί σε αυτή τη ζήτηση, καθώς και να ενθαρρύνει την απόκτηση των απαιτούμενων εγκάρσιων δεξιοτήτων προκειμένου να εξασφαλίζεται ότι οι νέοι είναι σε θέση να επιδεικνύουν επιχειρηματικότητα και να προσαρμόζονται στις όλο και περισσότερο αναπόφευκτες αλλαγές που θα συμβούν στην αγορά εργασίας κατά τη διάρκεια της σταδιοδρομίας τους.

¹ Επικαιροποίηση της ανακοίνωσης για τη βιομηχανική πολιτική, COM(2012) 582.

Η ευρεία αποστολή της εκπαίδευσης και της κατάρτισης περιλαμβάνει στόχους όπως η ενεργός συμμετοχή του πολίτη, η προσωπική εξέλιξη και η ευημερία. Παρόλο που οι στόχοι αυτοί συμβαδίζουν με την ανάγκη αναβάθμισης των δεξιοτήτων για την απασχολησιμότητα, υπό τις συνθήκες της υποτονικής οικονομικής μεγέθυνσης και της συρρίκνωσης του εργατικού δυναμικού λόγω της δημογραφικής γήρανσης, οι πλέον πιεστικές προκλήσεις για τα κράτη μέλη είναι να αντιμετωπιστούν οι ανάγκες της οικονομίας και να υπάρξει επικέντρωση σε λύσεις για την αναχαίτιση της ραγδαία αυξανόμενης ανεργίας των νέων. Η παρούσα ανακοίνωση δίνει έμφαση στην προσφορά των κατάλληλων δεξιοτήτων για την απασχόληση, στην αύξηση της αποτελεσματικότητας και της απουσίας αποκλεισμών από τα ιδρύματα εκπαίδευσης και κατάρτισης της ΕΕ και στη συνεργασία με όλους τους οικείους ενδιαφερομένους.

Το πεδίο κάλυψης και ο ρυθμός των μεταρρυθμίσεων πρέπει να αναβαθμιστούν έτσι ώστε οι ποιοτικές δεξιότητες να μπορούν να υποστηρίξουν, ταυτόχρονα, την ανάπτυξη και την απασχόληση. Η Επιτροπή εντοπίζει εδώ έναν περιορισμένο αριθμό στρατηγικών προτεραιοτήτων που πρέπει να αντιμετωπιστούν από τα κράτη μέλη, μαζί με νέες δράσεις της ΕΕ που θα προαγάγουν τις εθνικές προσπάθειες. Οι προτεραιότητες αντανakλούν τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις² που υπέβαλε η Επιτροπή σε ορισμένα κράτη μέλη και υποστηρίζουν την ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης για το 2012³.

Μεταξύ αυτών, ιδιαίτερη προσοχή αποδίδεται στην καταπολέμηση της ανεργίας των νέων. Η παρούσα ανακοίνωση καλύπτει τέσσερις τομείς που είναι ουσιαστικής σημασίας για την αντιμετώπιση του ζητήματος αυτού και στους οποίους τα κράτη μέλη θα πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειές τους.

- Ανάπτυξη επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης παγκόσμιου επιπέδου για να αυξηθεί η ποιότητα των επαγγελματικών δεξιοτήτων
- Προώθηση της μάθησης με βάση την εργασία, συμπεριλαμβανομένων υψηλής ποιότητας πρακτικής άσκησης, μαθητείας και διττών μοντέλων μάθησης που διευκολύνουν τη μετάβαση από τη μάθηση στην εργασία
- Προώθηση εταιρικών σχέσεων μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών φορέων (για να εξασφαλίζονται κατάλληλα προγράμματα σπουδών και παροχή κατάλληλων δεξιοτήτων)
- Προώθηση της κινητικότητας μέσω του προτεινόμενου προγράμματος Erasmus για όλους⁴

Τα θέματα αυτά έχουν άμεση σχέση με τη δέσμη για την απασχόληση των νέων, την οποία θα παρουσιάσει η Επιτροπή πριν από τα τέλη του 2012. Η δέσμη για τους νέους θα προτείνει νέα εργαλεία για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων και για τη διευκόλυνση των μεταβάσεων μεταξύ σχολείου και εργασίας.

Για να υποστηρίξει την καθοδήγηση που παρέχεται εδώ, η παρούσα ανακοίνωση συνοδεύεται από: **δελτία ανά χώρα στα οποία συνοψίζονται οι επιδόσεις και οι μεταρρυθμίσεις της πολιτικής** των κρατών μελών στους βασικούς τομείς που καλύπτονται από την ανακοίνωση· την **πρώτη έκδοση της έκθεσης παρακολούθησης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης**, η οποία δίνει μια εικόνα της σημερινής προσφοράς δεξιοτήτων και της προόδου για την

² http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm

³ Ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης, COM(2011) 815.

⁴ Το Erasmus για όλους είναι το προτεινόμενο πρόγραμμα της ΕΕ για την εκπαίδευση, την κατάρτιση, τη νεολαία και τον αθλητισμό, το οποίο παρουσίασε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 23 Νοεμβρίου 2011.

επίτευξη των πρωταρχικών στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020»· και άλλα πέντε έγγραφα εργασίας, όπου προβάλλονται αποδεικτικά στοιχεία για τις πολιτικές, καθώς και ορθές πρακτικές.

2. ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ, ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΤΟΥΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

2.1. Δημιουργία δεξιοτήτων για τον 21ο αιώνα

Εγκάρσιες και βασικές δεξιότητες

Οι προσπάθειες πρέπει να επικεντρωθούν στην ανάπτυξη εγκάρσιων δεξιοτήτων ...

Οι σύγχρονες οικονομίες που βασίζονται στη γνώση απαιτούν από τα άτομα να διαθέτουν υψηλότερες και σχετικότερες δεξιότητες. Οι προβλέψεις του CEDEFOP δείχνουν ότι η αναλογία των θέσεων εργασίας στην ΕΕ οι οποίες απαιτούν προσόντα επιπέδου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης θα αυξηθεί από 29% το 2010 σε 34% το 2020, ενώ το ποσοστό των θέσεων εργασίας με χαμηλή ειδίκευση θα μειωθεί κατά την ίδια περίοδο από 23% σε 18%. Οι εγκάρσιες δεξιότητες, όπως η ικανότητα σκέψης με κριτικό πνεύμα, ανάληψης πρωτοβουλιών, επίλυσης προβλημάτων και ομαδικής εργασίας θα προετοιμάσουν τους πολίτες για τις σημερινές σταδιοδρομίες που είναι ποικίλες και απρόβλεπτες.

...ιδίως επιχειρηματικών δεξιοτήτων ...

Η προσοχή θα πρέπει να εστιάζεται κυρίως στην ανάπτυξη επιχειρηματικών δεξιοτήτων⁵, οι οποίες δεν συμβάλλουν μόνο στη δημιουργία νέων επιχειρήσεων, αλλά και στην απασχολησιμότητα των νέων. Ωστόσο, σε εθνικό επίπεδο μόνο έξι κράτη μέλη διαθέτουν μια ειδική στρατηγική για την εκπαίδευση στην επιχειρηματικότητα⁶. Για την επίλυση του προβλήματος αυτού, η Επιτροπή θα δημοσιεύσει το 2013 κατευθυντήριες οδηγίες πολιτικής για να υποστηρίξει τη βελτίωση της ποιότητας και της διάδοσης της εκπαίδευσης στην επιχειρηματικότητα σε ολόκληρη την ΕΕ. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να προωθήσουν τις επιχειρηματικές δεξιότητες με νέους και δημιουργικούς τρόπους διδασκαλίας και μάθησης, από το δημοτικό σχολείο και μετά, ενώ παράλληλα, από τη δευτεροβάθμια έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση, θα πρέπει να υπάρχει εστίαση στις ευκαιρίες ίδρυσης επιχειρήσεων ως επιλογής σταδιοδρομίας. Η πείρα από τον πραγματικό κόσμο, που αποκτάται μέσω της μάθησης με βάση την επίλυση προβλημάτων και της διασύνδεσης με τις επιχειρήσεις, θα πρέπει να ενσωματωθεί σε όλα τα θεματικά πεδία και να προσαρμοστεί σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Όλοι οι νέοι θα πρέπει να αποκτούν τουλάχιστον μία πρακτική επιχειρηματική εμπειρία πριν ολοκληρώσουν την υποχρεωτική εκπαίδευση. Η μέτρηση του αντικτύπου των εργασιών αυτών είναι σημαντική και η Επιτροπή, για να υποστηρίξει τα κράτη μέλη, θα προσδιορίσει εργαλεία για την αξιολόγηση της προόδου και την απόδειξη της απόκτησης επιχειρηματικών δεξιοτήτων. Στο επίπεδο των επιμέρους ιδρυμάτων, η πρόοδος θα τονωθεί μέσα από ένα πλαίσιο αυτοαξιολόγησης η οποία θα διεξάγεται από κοινού με τον ΟΟΣΑ, με στόχο την καθοδήγηση και την προώθηση της ανάπτυξης ιδρυμάτων

⁵ Για μια επισκόπηση των επιχειρηματικών δεξιοτήτων, βλ. έγγραφο εργασίας σχετικά με την αξιολόγηση των βασικών ικανοτήτων.

⁶ Η εκπαίδευση στην επιχειρηματικότητα στα σχολεία της Ευρώπης – Εθνικές στρατηγικές, προγράμματα σπουδών και μαθησιακά αποτελέσματα (Eurydice 2012).

επιχειρηματικής εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες, συμπεριλαμβανομένων των σχολείων και της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (EEK).

...ενώ η ζήτηση δεξιοτήτων συναφών με τα STEM εξακολουθεί να είναι υψηλή

Οι επιστημονικοί κλάδοι είναι επίσης σημαντικοί. Η ζήτηση για ειδικευμένο εργατικό δυναμικό σε τομείς υψηλής έντασης έρευνας και τεχνολογίας βρίσκεται και θα παραμείνει σε υψηλό επίπεδο, γεγονός που έχει αντίκτυπο στη ζήτηση δεξιοτήτων συναφών με τις θετικές επιστήμες, την τεχνολογία, τη μηχανική και τα μαθηματικά (STEM). Πρέπει τώρα να καταβληθούν μεγαλύτερες προσπάθειες για να τονιστεί ότι τα STEM αποτελούν τομέα προτεραιότητας της εκπαίδευσης, και για να αυξηθεί η συμμετοχή σε όλα τα επίπεδα. Παρόλο που οι γενικές προκλήσεις είναι γνωστές, π.χ. είναι γνωστή η ανάγκη να καταστεί ο εν λόγω τομέας ελκυστικότερος για τις γυναίκες, είναι τώρα εξίσου σημαντικό να αυξηθεί η κατανόηση των σταδιοδρομιών που ακολουθούν οι πτυχιούχοι των STEM.

...αλλά ως πρώτο βήμα, πρέπει όλοι να αποκτήσουν τις στοιχειώδεις ή τις βασικές δεξιότητες ...

Η ικανότητα γραφής, ανάγνωσης, αριθμητικής και η γνώση των βασικών μαθηματικών και θετικών επιστημών είναι σημαντικά θεμέλια για περαιτέρω μάθηση, όπως απεικονίζεται στην έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης για το 2012 που συνοδεύει την παρούσα ανακοίνωση, και αποτελούν μια πύλη προς την απασχόληση και την κοινωνική ένταξη. Οι δεξιότητες αυτές, ωστόσο, καθορίζονται εκ νέου από την εξελισσόμενη ψηφιακή επανάσταση, δεδομένου ότι οι νέες μορφές ανάγνωσης και γραφής και η ποικιλομορφία των πηγών πληροφοριών μεταβάλλουν την ίδια τους τη φύση.

Σε όλη την ΕΕ, μέσω των μεταρρυθμίσεων έχουν εξορθολογιστεί τα προγράμματα σπουδών. Έχουν θεσπιστεί τυποποιημένες εξετάσεις σε εθνικό επίπεδο· έχει δημιουργηθεί μια υποδομή κέντρων βασικών γνώσεων γραφής και ανάγνωσης, μαθηματικών και θετικών επιστημών· έχουν ιδρυθεί δίκτυα εκπαιδευτικών και συνεχούς επαγγελματικής εξέλιξης· και έχουν ενισχυθεί τα μέτρα βελτίωσης του ψηφιακού και του επικοινωνιακού γραμματισμού. Ωστόσο, οι ανεπάρκειες παραμένουν και υπάρχει πλέον επείγουσα ανάγκη να αντιμετωπιστούν οι χαμηλές επιδόσεις. Το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 15 ετών στην Ευρώπη που δεν έχουν αποκτήσει τις βασικές δεξιότητες είναι περίπου 20%, ενώ σε πέντε χώρες τα ποσοστά των ατόμων με χαμηλές επιδόσεις στην ανάγνωση υπερβαίνουν το 25%. Τα κράτη μέλη πρέπει να εισαγάγουν νέες συστημικές μεταρρυθμίσεις ώστε να ενισχύσουν την έγκαιρη διάγνωση και παρέμβαση σε περίπτωση μαθησιακών δυσκολιών και να αντικαταστήσουν την επανάληψη τάξεων ή την ομαδοποίηση ανάλογα με τις ικανότητες με αυξημένη διδακτική υποστήριξη.

Πριν καταβληθούν αυτές οι προσπάθειες στο πλαίσιο της υποχρεωτικής εκπαίδευσης πρέπει να έχει προηγηθεί υψηλής ποιότητας, προσβάσιμη και οικονομικά προσιτή προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα. Οι προσπάθειες θα πρέπει να συμπληρώνονται με προγράμματα ανάγνωσης, γραφής και αριθμητικής για οικογένειες, καθώς και με υψηλής ποιότητας προγράμματα βασικών δεξιοτήτων για ενήλικους, ιδίως μέσω της μάθησης στο χώρο εργασίας. Είναι αναγκαίο να καταβληθούν προσπάθειες για να αυξηθούν τα σημερινά ανησυχητικά χαμηλά επίπεδα συμμετοχής στην εκπαίδευση ενηλίκων στα περισσότερα κράτη μέλη⁷, ενώ απαιτούνται νέες τεκμηριωμένες πολιτικές που θα βασίζονται στα αποτελέσματα

⁷ Πρβλ. Έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης το 2012.

της έρευνας PIAAC⁸. Η μέση συμμετοχή των ενηλίκων στη διά βίου μάθηση στην ΕΕ ανέρχεται σε 8,9%. Σε επτά κράτη μέλη η συμμετοχή ενηλίκων είναι ιδιαίτερα χαμηλή, με ποσοστό 5% ή χαμηλότερο.

...ενώ η εκμάθηση γλωσσών είναι σημαντική για την απασχόληση και απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή

Σε έναν κόσμο διεθνών ανταλλαγών, η ικανότητα ομιλίας ξένων γλωσσών αποτελεί παράγοντα ανταγωνιστικότητας. Οι γλώσσες έχουν όλο και μεγαλύτερη σημασία για την αύξηση των επιπέδων απασχολησιμότητας⁹ και κινητικότητας των νέων, ενώ οι ανεπαρκείς γλωσσικές δεξιότητες αποτελούν σημαντικό εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων. Οι επιχειρήσεις, επίσης, απαιτούν τις γλωσσικές γνώσεις που χρειάζονται για να λειτουργήσουν στην παγκόσμια αγορά.

Όπως περιγράφεται αναλυτικά στο συνοδευτικό έγγραφο εργασίας για τις γλώσσες, η πρώτη ευρωπαϊκή έρευνα για τις γλωσσικές γνώσεις¹⁰ δείχνει ότι, παρά την πραγματοποίηση επενδύσεων σε πολλές χώρες, τα εκπαιδευτικά συστήματα σε ορισμένα κράτη μέλη δεν κατορθώνουν να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τα προβλήματα αυτά¹¹. Στη Γαλλία μόνο το 14% του συνόλου των μαθητών φτάνουν στο επίπεδο του ανεξάρτητου χρήστη μιας ξένης γλώσσας στο τέλος της κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ στο ΗΒ το αντίστοιχο ποσοστό είναι μόλις 9%. Τα κράτη μέλη χρειάζονται ταχύτερες μεταρρυθμίσεις με βάση νέες μεθοδολογίες και τεχνολογίες για τη διδασκαλία τόσο της πρώτης, όσο και της δεύτερης ξένης γλώσσας, έτσι ώστε να επιτύχουν τον στόχο που έχει καθοριστεί από τους αρχηγούς κρατών ως «μητρική γλώσσα συν δύο»¹².

Επαγγελματικές δεξιότητες

Η αύξηση της ποιότητας των επαγγελματικών δεξιοτήτων απαιτεί την ανάπτυξη συστημάτων ΕΕΚ παγκόσμιου κύρους ...

Η αύξηση των εγκάρσιων και των βασικών δεξιοτήτων δεν είναι από μόνη της επαρκής για να δημιουργήσει ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα, εξακολουθεί δε να υπάρχει υπερβολική απόσταση μεταξύ του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος και του χώρου εργασίας. Οι στοχοθετημένες επενδύσεις στην ΕΕΚ, δηλαδή στην αρχική και συνεχή κατάρτιση, έχουν ζωτική σημασία για την καινοτομία, την ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα. Η αξία της ΕΕΚ, και συγκεκριμένα των διττών συστημάτων κατάρτισης, για τη διευκόλυνση της απασχόλησης των νέων, έχει πλέον αναγνωριστεί ευρέως.

Μερικές ευρωπαϊκές χώρες έχουν ήδη θεσπίσει συστήματα ΕΕΚ παγκόσμιου κύρους (Γερμανία, Αυστρία, Δανία, Κάτω Χώρες), με ενσωματωμένους μηχανισμούς προσαρμογής στις τρέχουσες και μελλοντικές ανάγκες για δεξιότητες, ώστε η κατάρτιση να βασίζεται περισσότερο στη ζήτηση. Τα κράτη αυτά αναφέρουν λιγότερα προβλήματα αναντιστοιχίας δεξιοτήτων και εμφανίζουν καλύτερα ποσοστά απασχόλησης των νέων, ενώ η εκπαίδευση

⁸ PIAAC - Programme for the International Assessment of Adult Competencies (Πρόγραμμα για τη διεθνή αξιολόγηση ικανοτήτων ενηλίκων): για περισσότερες πληροφορίες βλ. http://ec.europa.eu/education/literacy/resources/statistics/more-info/index_en.htm

⁹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:372:0027:01:EN:HTML>

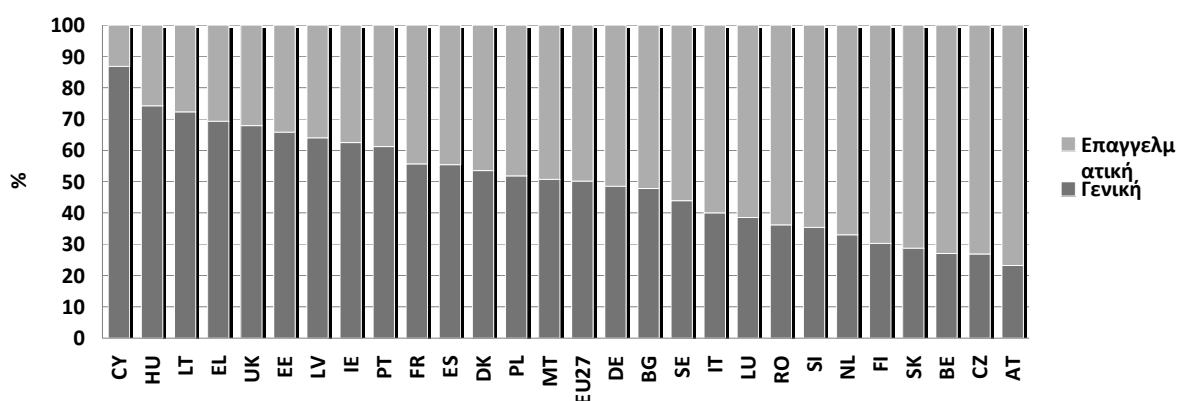
¹⁰ <http://ec.europa.eu/languages/eslc/index.html>

¹¹ Πρβλ. Έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης για το 2012.

¹² Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης, Μάρτιος 2002.

ΕΕΚ στα ίδια κράτη χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη διττών συστημάτων τα οποία έχουν υψηλό ποσοστό μάθησης με βάση την εργασία. Πολλά άλλα κράτη, συνήθως στη Νότια Ευρώπη, υστερούν όσον αφορά τη συμμετοχή, την ποιότητα, τα αποτελέσματα και την ελκυστικότητα. Το σχήμα 1 απεικονίζει τη διαφορά μεταξύ των χωρών όσον αφορά τα ποσοστά συμμετοχής στην ΕΕΚ και γενικής εκπαίδευσης σε ανώτερο δευτεροβάθμιο επίπεδο. Οι διαφορές αυτές οφείλονται σε κοινωνικοπολιτιστικές παραδόσεις και αντιλήψεις, στις διαφορετικές δομές των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, της οικονομίας και της αγοράς εργασίας, στις μεταρρυθμίσεις που έχουν αναληφθεί, στον βαθμό της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων, καθώς επίσης και στις προοπτικές απασχόλησης των αποφοίτων της ΕΕΚ και στις ατομικές προτιμήσεις.

Σχήμα 1 - Κατανομή των μαθητών της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 3) ανάλογα με τον προσανατολισμό του προγράμματος (γενική ή επαγγελματική εκπαίδευση) %. (2010)

Πηγή : Βάση δεδομένων Eurostat¹³, συλλογή στοιχείων UOE

Η μάθηση με βάση την εργασία και κυρίως η μαθητεία και άλλα διττά μοντέλα διευκολύνουν τη μετάβαση από τη μάθηση στην εργασία. Οι διαδικασίες αυτές απαιτούν ένα σαφές κανονιστικό πλαίσιο και καθορισμένους ρόλους των διαφόρων συντελεστών, ενώ πρέπει να αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του συνολικού εκπαιδευτικού συστήματος. Η προσέγγιση που στηρίζει το διττό σύστημα –εκπαίδευση στην τάξη παράλληλα με πρακτική εμπειρία στο χώρο εργασίας– είναι δυνατόν να παίζει σημαντικό ρόλο σε επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Για την επίτευξη αριστείας στην ΕΕΚ τα προγράμματα σπουδών πρέπει να ανανεώνονται συστηματικά, η προσφορά της εκπαίδευσης πρέπει να εκσυγχρονίζεται διαρκώς και οι επιχειρήσεις, ιδίως οι ΜΜΕ, πρέπει να συμμετέχουν ενεργά· όπως περιγράφεται στο συνημμένο έγγραφο εργασίας. Η ΕΕΚ πρέπει να είναι σε θέση να αντιδρά στη ζήτηση για προηγμένες επαγγελματικές δεξιότητες, κατάλληλα προσαρμοσμένες στις περιφερειακές οικονομικές συνθήκες. Πρέπει επίσης να είναι μια «ανοικτή πόρτα» για όσους θέλουν να αποκτήσουν πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς και για τα άτομα που πρέπει να επανέλθουν στη μάθηση για να αναβαθμίσουν ή να επικαιροποιήσουν τις δεξιότητές τους.

... που μπορούν να συμβάλουν ουσιαστικά στη μείωση των ελλείψεων δεξιοτήτων ...

¹³ Για τα στοιχεία ειδικά για κάθε χώρα ανατρέξτε στον δικτυακό τόπο της Eurostat.

Τα συστήματα ΕΕΚ μπορούν και οφείλουν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στην αντιμετώπιση των ελλείψεων δεξιοτήτων, ιδίως για τομείς με αναπτυξιακό δυναμικό όπως οι ΤΠΕ, η υγεία και η περίθαλψη, οι τεχνολογίες χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, οι εξατομικευμένες υπηρεσίες, οι επιχειρηματικές υπηρεσίες, η θαλάσσια οικονομία¹⁴ και οι πράσινοι τομείς, ή για τομείς που βρίσκονται σε φάση σημαντικής μετατροπής με συνέπεια να χρειάζονται εργατικό δυναμικό με καλύτερες δεξιότητες. Οι στοχοθετημένες επενδύσεις στην ΕΕΚ για την αντιμετώπιση των ελλείψεων δεξιοτήτων μπορούν να υποστηρίξουν την ανάπτυξη σε αυτούς τους τομείς. Οι συγκεκριμένοι τομείς θα πρέπει επίσης να ενθαρρυνθούν να κάνουν χρήση των υφιστάμενων ευρωπαϊκών εργαλείων για τα επαγγελματικά προσόντα (EQF), τις μονάδες (ECVET) και την εξασφάλιση της ποιότητας (EQAVET) προκειμένου να διευκολυνθεί η κινητικότητα του ειδικευμένου εργατικού δυναμικού.

¹⁴ Γαλάζια ανάπτυξη: ευκαιρίες για βιώσιμη ανάπτυξη στους τομείς της θάλασσας και της ναυτιλίας, COM(2012) 494.

... μέσω υψηλότερου επιπέδου συνεργασίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο

Η μάθηση με βάση την εργασία, όπως π.χ. οι διττές προσεγγίσεις, πρέπει να αποτελεί κεντρικό πυλώνα των συστημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης σε ολόκληρη την Ευρώπη, με στόχο την μείωση της ανεργίας των νέων, τη διευκόλυνση της μετάβασης από την εκπαίδευση στην απασχόληση και την ανταπόκριση στις ανάγκες δεξιοτήτων της αγοράς εργασίας. Για να επιτευχθεί αυτό, η σύνοδος των υπουργών Παιδείας της ΕΕ τον Δεκέμβριο του 2012 στο Βερολίνο θα είναι το πρώτο βήμα προς την καθιέρωση νέων επιπέδων συνεργασίας στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Οι υπουργοί θα υπογράψουν μνημόνιο στο οποίο θα περιγράφονται οι φιλοδοξίες τους για την ΕΕΚ σε ολόκληρη την Ευρώπη: θα πρέπει να ενισχυθεί η ελκυστικότητα και η ποιότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης· οι μαθησιακές διαδρομές πρέπει να φθάνουν σε υψηλότερα επίπεδα εκπαίδευσης· οι κοινωνικοί εταίροι και οι άλλοι σχετικοί ενδιαφερόμενοι πρέπει να συμμετέχουν ενεργά στην ανάπτυξη και την υλοποίηση· και πρέπει να θεσπιστούν μέτρα για την αύξηση της κινητικότητας. Για να υποστηρίξει τη συνεργασία αυτή, η Επιτροπή θα δημιουργήσει μια νέα συμμαχία για θέσεις μαθητείας σε επίπεδο ΕΕ προκειμένου το όραμα να γίνει πράξη, στην οποία θα συμμετέχουν τα κράτη μέλη και ένα ευρύ φάσμα ενδιαφερομένων με σκοπό την αμοιβαία μάθηση και την ανάληψη δράσης σε εθνικό επίπεδο.

2.2. Τόνωση της ανοικτής και ευέλικτης μάθησης

Βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων, αξιολόγηση και αναγνώριση

Τα αποτελέσματα που επιτυγχάνονται θα πρέπει να εκτιμώνται με βάση τα μαθησιακά αποτελέσματα ...

Η εκπαίδευση και η κατάρτιση μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη και στη δημιουργία θέσεων εργασίας μόνον αν η μάθηση εστιάζει στις γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες που πρέπει να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι (μαθησιακά αποτελέσματα) μέσω της μαθησιακής διαδικασίας, και όχι στην περάτωση ενός συγκεκριμένου σταδίου ή χρονικού διαστήματος φοίτησης στο σχολείο.

Παρόλο που η προσέγγιση με βάση τα μαθησιακά αποτελέσματα αποτελεί ήδη τη βάση του ευρωπαϊκού πλαισίου επαγγελματικών προσόντων και των εθνικών πλαισίων επαγγελματικών προσόντων, αυτή η θεμελιώδης μεταστροφή δεν έχει ακόμη μεταφερθεί πλήρως στη διδασκαλία και την αξιολόγηση. Τα ιδρύματα σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης εξακολουθούν να χρειάζονται προσαρμογή προκειμένου να αυξηθεί η συνάφεια και η ποιότητα των εκπαιδευτικών τους εισροών στους σπουδαστές και στην αγορά εργασίας, να διευρυνθεί η πρόσβαση και να διευκολυνθούν οι μεταβάσεις μεταξύ διαφορετικών περιόδων εκπαίδευσης και κατάρτισης.

...και το δυναμικό της αξιολόγησης πρέπει να αξιοποιείται καλύτερα

Το αντικείμενο της αξιολόγησης μπορεί συχνά να καθορίζει τα στοιχεία που θεωρούνται θετικά και το περιεχόμενο της διδασκαλίας. Παρά το ότι πολλά κράτη μέλη έχουν μεταρρυθμίσει τα προγράμματα σπουδών τους, ο εκσυγχρονισμός της αξιολόγησης με σκοπό την υποστήριξη της μάθησης εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση. Όπως περιγράφεται στο συνημμένο έγγραφο εργασίας σχετικά με την αξιολόγηση των βασικών ικανοτήτων, το δυναμικό της αξιολόγησης πρέπει να αξιοποιείται μέσω του καθορισμού των ικανοτήτων με

βάση τα μαθησιακά αποτελέσματα και μέσω της διεύρυνσης του πεδίου εφαρμογής των ελέγχων και των εξετάσεων ώστε να καλύπτονται αυτές οι ικανότητες. Η αξιολόγηση για παιδαγωγικούς σκοπούς, με σκοπό την υποστήριξη των μαθητών στην καθημερινή μάθηση δεξιοτήτων, πρέπει επίσης να χρησιμοποιείται ευρύτερα. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να διερευνηθούν πλήρως οι δυνατότητες που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες για την παροχή βοήθειας κατά την αξιολόγηση των βασικών ικανοτήτων.

Εκτός του σχολείου, τα άτομα θα πρέπει επίσης να είναι σε θέση να υποβάλλουν τις δεξιότητές τους σε αξιολόγηση, επικύρωση και αναγνώριση, ώστε να μπορούν να παρουσιάσουν ένα προφίλ δεξιοτήτων στους δυνητικούς εργοδότες. Η ενημέρωση σχετικά με την ποιότητα και την ποσότητα των δεξιοτήτων ολόκληρου του πληθυσμού θα δώσει τη δυνατότητα στις αρχές να εντοπίζουν καλύτερα τις δυνητικές ελλείψεις και να επικεντρώνονται στους τομείς που παρουσιάζουν βέλτιστη απόδοση των επενδύσεων. Θα πρέπει να συνεχιστούν οι προσπάθειες ανάπτυξης εργαλείων για ατομική αξιολόγηση των δεξιοτήτων, ιδιαίτερα στον τομέα της επίλυσης προβλημάτων, της κριτικής σκέψης, της συνεργασίας και της επιχειρηματικής πρωτοβουλίας.

Τα επαγγελματικά προσόντα θα πρέπει να ανοίγουν όσο δυνατόν περισσότερες πόρτες ...

Την τελευταία δεκαετία έχουν εφαρμοστεί ορισμένα ευρωπαϊκά μέσα που αποσκοπούν στην υποστήριξη της κινητικότητας των εκπαιδευομένων και των εργαζομένων, όπως το ευρωπαϊκό πλαίσιο επαγγελματικών προσόντων (ΕΠΕΠ), το ευρωπαϊκό βιβλιάριο κατάρτισης Eurorpass, τα ευρωπαϊκά συστήματα μεταφοράς ακαδημαϊκών μονάδων (ECTS και ECVET), η πολυγλωσσική ταξινόμηση των ευρωπαϊκών δεξιοτήτων/ικανοτήτων, επαγγελματικών προσόντων και επαγγελμάτων (ESCO) και τα πλαίσια διασφάλισης της ποιότητας. Τα εργαλεία αυτά βελτιώνουν τη διαφάνεια, για παράδειγμα καθιστώντας τα επαγγελματικά προσόντα συγκρίσιμα μεταξύ όλων των χωρών (ΕΠΕΠ) και παρέχοντας δυνατότητα μεταφοράς των ακαδημαϊκών μονάδων (ECTS).

Τα μέσα αυτά δεν αναπτύχθηκαν απομονωμένα το ένα από το άλλο· ωστόσο, υπάρχει περιθώριο για πολύ μεγαλύτερη συνοχή, ώστε τα διάφορα εργαλεία και υπηρεσίες - συμπεριλαμβανομένων της διαφάνειας και της αναγνώρισης των προσόντων, της επικύρωσης της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης και της διά βίου καθοδήγησης- να προσφέρονται με συντονισμένο τρόπο. Αυτό θα συμβάλει στην πραγματική ευρωπαϊκή κινητικότητα, από τη στιγμή που οι γνώσεις, οι δεξιότητες και οι ικανότητες κάθε ατόμου θα μπορούν να είναι ευνόητες και να αναγνωρίζονται γρήγορα. Η δημιουργία ενός ευρωπαϊκού χώρου δεξιοτήτων και επαγγελματικών προσόντων θα υποστηρίξει την εν λόγω προσπάθεια για να επιτευχθεί διαφάνεια και αναγνώριση, πέρα από τα σύνορα, των ακαδημαϊκών προσόντων που έχουν αποκτηθεί στην επαγγελματική και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

... και η ακαδημαϊκή αναγνώριση μπορεί να πρωτοστατήσει

Η αναγνώριση των τίτλων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και των τίτλων που επιτρέπουν την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση βρίσκονται στην ατζέντα της ευρωπαϊκής πολιτικής εδώ και αρκετό καιρό. Η ακαδημαϊκή κινητικότητα αυξάνεται σταθερά ως αποτέλεσμα των μεταβαλλόμενων δομών των συστημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, και η διεθνοποίηση αυτή συμπληρώνεται με την προσπάθεια προαγωγής της ΕΕ ως προορισμού σπουδών και έρευνας¹⁵. Ωστόσο, για να καταστεί η ΕΕ πιο ελκυστική για τους φοιτητές και τους

¹⁵ Επικείμενη πρόταση της Επιτροπής για την αναδιατύπωση των οδηγιών 2004/114/EK και 2005/71/EK.

ερευνητές, χρειάζονται καλύτερες προσεγγίσεις στο θέμα της αναγνώρισης, καθώς και μια πιο συστηματική και συντονισμένη εφαρμογή του ευρωπαϊκού συστήματος μεταφοράς διδακτικών μονάδων (ECTS) και βελτιώσεις σε θέματα εφαρμογής και αξιολόγησης των μαθησιακών αποτελεσμάτων. Επιπλέον, αυτό θα συμβάλει στον ευρωπαϊκό χώρο των δεξιοτήτων και των προσόντων.

Η διαδικασία της Μπολόνια, που βρίσκεται σε εξέλιξη, συμβάλλει σημαντικά στην προαγωγή της διαφανούς και δίκαιης αναγνώρισης των τίτλων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη και πέρα από αυτή. Στο πλαίσιο αυτό και με βάση το πρόσφατο ανακοινωθέν του Βουκουρεστίου, οι χώρες ανέλαβαν τη δέσμευση να βελτιώσουν την ακαδημαϊκή αναγνώριση των διπλωμάτων. Σε αυτό περιλαμβάνεται ο έλεγχος της εθνικής νομοθεσίας με βάση τη σύμβαση της Λισαβόνας σχετικά με την αναγνώριση των τίτλων και η ενθάρρυνση της αξιολόγησης των διαδικασιών αναγνώρισης που εφαρμόζουν τα ιδρύματα με σκοπό τη διασφάλιση της ποιότητας. Μια ανιχνευτική ομάδα χωρών δοκιμάζει τρόπους για την επίτευξη αυτόματης αναγνώρισης των συγκρίσιμων ακαδημαϊκών τίτλων. Στόχος της είναι η αντιμετώπιση των φοιτητών σε ισότιμη βάση, ανεξάρτητα από την καταγωγή των πανεπιστημιακών τους τίτλου, με τη μετατόπιση της έμφασης από την ακαδημαϊκή αναγνώριση των επιμέρους διπλωμάτων σε μία προσέγγιση που βασίζεται στην εμπιστοσύνη στο σύστημα στο πλαίσιο του οποίου χορηγήθηκε το δίπλωμα.

Αξιοποίηση του δυναμικού των ΤΠΕ και των ανοικτών εκπαιδευτικών πόρων για μάθηση

Η ψηφιακή επανάσταση προσφέρει σημαντικές ευκαιρίες για εκπαίδευση ...

Η τεχνολογία προσφέρει ευκαιρίες άνευ προηγουμένου για βελτίωση της ποιότητας, της προσβασιμότητας και της ισότητας στην εκπαίδευση και την κατάρτιση. Αποτελεί βασικό μοχλό για την αποτελεσματικότερη μάθηση και τη μείωση των φραγμών στην εκπαίδευση, ιδίως των κοινωνικών φραγμών. Τα άτομα μπορούν να μάθουν οπουδήποτε, ανά πάσα στιγμή, μέσω ευέλικτων και εξατομικευμένων διαύλων.

Η ψηφιακή μάθηση και οι πρόσφατες εξελίξεις στον τομέα των ανοικτών εκπαιδευτικών πόρων¹⁶ (ΑΕΠ) παρέχουν τη δυνατότητα θεμελιωδών αλλαγών στον εκπαιδευτικό κόσμο, με την επέκταση της εκπαιδευτικής προσφοράς πέρα από τις παραδοσιακές της μορφές και όρια. Εμφανίζονται νέοι τρόποι μάθησης, που χαρακτηρίζονται από την εξατομίκευση, τη δέσμευση, τη χρήση ψηφιακών μέσων, τη συνεργασία, την εφαρμογή πρακτικών «από τη βάση προς την κορυφή», στο πλαίσιο των οποίων ο εκπαιδευόμενος ή ο εκπαιδευτικός είναι ο δημιουργός του μαθησιακού περιεχομένου· οι νέοι αυτοί τρόποι διευκολύνονται από την εκθετική ανάπτυξη των ΑΕΠ που είναι διαθέσιμα μέσω του διαδικτύου. Η Ευρώπη θα πρέπει να αξιοποιήσει το δυναμικό των ΑΕΠ πολύ περισσότερο απ' ό,τι συμβαίνει σήμερα. Αυτό απαιτεί καλές γνώσεις πληροφορικής, αλλά ορισμένα κράτη μέλη εξακολουθούν να υστερούν, όπως απεικονίζεται στην έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και της

¹⁶ Ανοικτοί εκπαιδευτικοί πόροι (OER), όπως ορίστηκαν από την UNESCO το 2002, είναι «υλικά διδασκαλίας, εκμάθησης ή έρευνας που είναι ελεύθερης χρήσης ή διατίθενται με άδεια διανοητικής ιδιοκτησίας που επιτρέπει την ελεύθερη χρήση, προσαρμογή και διανομή τους». Ανοικτή εκπαίδευση (ΑΕ) είναι μια ευρύτερη αντίληψη όσον αφορά τις πρακτικές και τις οργανώσεις που στοχεύουν στην άρση των φραγμών εισόδου στην εκπαίδευση. Οι ΑΕΠ αποτελούν μέρος της ΑΕ, η οποία έλαβε ισχυρή ώθηση μέσω της χρήσης των ΤΠΕ. Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να συμβουλευτείτε τον δικτυακό τόπο της UNESCO σχετικά με τους ΑΕΠ: <http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/access-to-knowledge/open-educational-resources>

κατάρτισης για το 2012, όπου σε 9 κράτη μέλη το ποσοστό των ατόμων 16-74 ετών με μηδενικές ή χαμηλές δεξιότητες χρήσης υπολογιστή υπερβαίνει το 50%. Παρόλο που το θέμα της χρήσης των ΤΠΕ στην εκπαίδευση και στην κατάρτιση ήταν ψηλά στην πολιτική ατζέντα, δεν υπάρχουν κρίσιμα στοιχεία που θα επέτρεπαν την ενσωμάτωση της ψηφιακής μάθησης και των ΑΕΠ σε όλους τους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Μια συνεκτική στρατηγική σε επίπεδο ΕΕ θα μπορούσε να εξετάσει την έκταση, το μέγεθος και την πολυπλοκότητα των προκλήσεων με στόχο την υποστήριξη των δράσεων των κρατών μελών και ολόκληρης της αλυσίδας των ενδιαφερομένων.

...και είναι καιρός να κλιμακωθεί η χρήση των ΤΠΕ στη μάθηση και τη διδασκαλία ...

Πρόσφατες έρευνες¹⁷ δείχνουν ότι εξακολουθούν να υπάρχουν ανισότητες όσον αφορά τη διαθεσιμότητα εκπαιδευτικών εργαλείων και περιεχομένου που βασίζονται στις ΤΠΕ. Η αξιολόγηση με βάση τις ΤΠΕ συνιστάται μεν συχνά, αλλά σπάνια αναφέρεται ο τρόπος με τον οποίο θα πρέπει να εφαρμόζεται. Για να γίνει η μάθηση εξατομικευμένη και ευέλικτη, η χρήση των τεχνολογιών θα πρέπει να ενσωματωθεί στην εκπαιδευτική πρακτική. Μέσα από πιλοτικά έργα μεγάλης κλίμακας σε πραγματικές συνθήκες θα πρέπει να καθορίζεται το πως, πότε και πού είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν αποτελεσματικά οι ΤΠΕ στις παιδαγωγικές προσεγγίσεις και στις προσεγγίσεις αξιολόγησης. Η μετατροπή της έρευνας σε εκπαιδευτική πρακτική είναι ακόμη πιο αναγκαία σε ένα ταχέως μεταβαλλόμενο περιβάλλον. Οι κοινότητες πρακτικής (π.χ. eTwinning· Το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Καινοτομίας και Τεχνολογίας (EIT), οι κοινότητες γνώσης και καινοτομίας και τα κέντρα αριστείας με βάση τις ΤΠΕ θα πρέπει να αναπτυχθούν περαιτέρω, το ίδιο και η ταχύτερη μεταφορά της έρευνας για την καινοτομία στην εκπαιδευτική πρακτική. Σε όλα αυτά, η δέσμευση των ενδιαφερόμενων μερών και η συνεργασία αποτελούν προϋπόθεση για την επιτυχία.

...για να αξιοποιηθούν οι ελεύθερα διαθέσιμες γνώσεις.

Η ποιότητα της εκπαίδευσης εξαρτάται από ένα μείγμα διαφορετικών εκπαιδευτικών υλικών. Για να επιτευχθεί η ποιότητα, η ευρύτερη πρόσβαση και χρήση των ΑΕΠ πρέπει να συνοδεύεται από σαφή ποιοτικά πρότυπα και μηχανισμούς για την αξιολόγηση και την επικύρωση των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων που αποκτώνται μέσω αυτών. Τα ιδρύματα εκπαίδευσης και κατάρτισης που δεν έχουν ακόμη ενσωματώσει τους ΑΕΠ θα πρέπει επίσης να επιδιώξουν συνεργασία με πιο προηγμένους τεχνολογικά παρόχους εκπαίδευσης προκειμένου να ανταποκριθούν στις προσδοκίες των εκπαιδευομένων που γεννήθηκαν μέσα στην «ψηφιακή εποχή». Οι καθηγητές συνήθως αποκτούν δεξιότητες διδασκαλίας ΤΠΕ μέσω της αρχικής εκπαίδευσης και όχι μέσω της επαγγελματικής εξέλιξης· είναι ουσιαστικό να είναι καλά εξοπλισμένοι για να υποστηρίξουν τις δυνατότητες των νέων τεχνολογιών με τον τρόπο που διδάσκουν, προκειμένου οι εκπαιδευόμενοι να ενθαρρύνονται και να συμμετέχουν.

Η εκπαιδευτική αγορά βρίσκεται υπό μετασχηματισμό. Υπάρχει αυξανόμενος αριθμός μη εμπορικών παρόχων ΑΕΠ παράλληλα με τεχνολογικές εξελίξεις όπως η ανοικτή πρόσβαση, η ανταλλαγή αρχείων στο διαδίκτυο και η ανοικτή πηγή, και οι εκδότες εκπαιδευτικού υλικού καθώς και ο κλάδος γενικότερα εξακολουθούν να προσαρμόζονται στις αλλαγές αυτές. Ήδη αναθεωρούν τα επιχειρηματικά μοντέλα που ακολουθούν με σκοπό να επωφεληθούν από νέες εμπορικές ευκαιρίες.

¹⁷

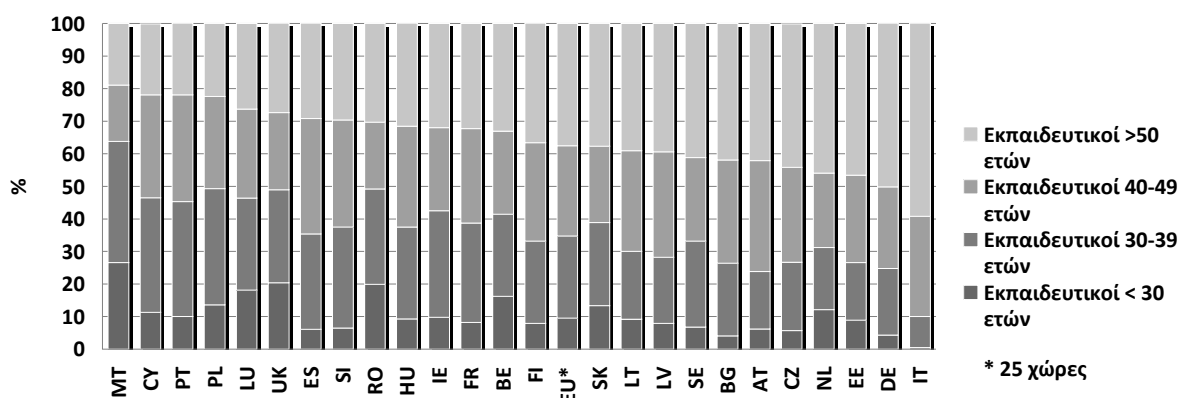
http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key_data_series/129EN.pdf

Υποστήριξη των εκπαιδευτικών της Ευρώπης¹⁸

Οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν ταχέως μεταβαλλόμενη ζήτηση ...

Οι εκπαιδευτικοί με υψηλή ποιότητα που είναι καλά εκπαιδευμένοι μπορούν να βοηθήσουν τους εκπαιδευόμενους να αναπτύξουν τις ικανότητες που χρειάζονται σε μια παγκόσμια αγορά εργασίας με βάση ακόμη υψηλότερα επίπεδα δεξιοτήτων, ενώ υπάρχουν στοιχεία¹⁹ που αποδεικνύουν ότι η πρωτογενής επίδραση στις επιδόσεις των εκπαιδευόμενων είναι η ποιότητα της διδασκαλίας και της μάθησης. Σήμερα, όμως, οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν προκλήσεις άνευ προηγουμένου. Όπως αναφέρεται στο συνοδευτικό έγγραφο εργασίας, οι αυξανόμενες απαιτήσεις της εκπαίδευσης, η μαζική συνταξιοδότηση των καθηγητών που ανήκουν στη γενιά της δημογραφικής έκρηξης (βλ. σχήμα 2) και οι σοβαρές ελλείψεις προσωπικού σε ορισμένους θεματικούς τομείς θα οδηγήσουν σε αυξημένη ζήτηση για εκπαιδευτικούς με υψηλά προσόντα σε όλα τα επίπεδα και επιβάλλουν την ανάληψη ολοκληρωμένων δράσεων για να ενισχυθεί η ελκυστικότητα του επαγγέλματος. Οι δράσεις αυτές θα πρέπει να περιλαμβάνουν τόσο οικονομικά, όσο και μη οικονομικά κίνητρα. Η κρίση και το εργατικό δυναμικό που είναι διαθέσιμο σήμερα, παρέχουν επίσης μια ευκαιρία για την ανανέωση των δεξιοτήτων σε ολόκληρο το επάγγελμα και για προσέλκυση νέου ειδικευμένου προσωπικού.

Σχήμα 2 – Κατανομή ανά ηλικία των εκπαιδευτικών της κατώτερης και της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης % (2010)

Πηγή : Βάση δεδομένων Eurostat²⁰, συλλογή στοιχείων UOE

... που απαιτεί μια νέα δέσμη ικανοτήτων για τους εκπαιδευτικούς, τους εκπαιδευτές διδασκόντων και τους επικεφαλής της εκπαίδευσης ...

Ωστόσο, χρειάζονται επαρκώς χρηματοδοτούμενες στρατηγικές για την πρόσληψη, τη διατήρηση και τη διαμόρφωση εκπαιδευτικών υψηλής ποιότητας, που πρέπει να καλύπτουν τόσο την αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών, όσο και την επαγγελματική τους εξέλιξη στη διάρκεια της σταδιοδρομίας. Τα κράτη μέλη πρέπει να καθορίσουν ένα πλαίσιο

¹⁸ Βλ. ορισμό στο έγγραφο εργασίας για την υποστήριξη των επαγγελματιών της εκπαίδευσης για καλύτερα μαθησιακά αποτελέσματα

¹⁹ Πρβλ. ΟΟΣΑ, Education at a Glance 2012.

²⁰ Για τα στοιχεία ειδικά για κάθε χώρα ανατρέξτε στον δικτυακό τόπο της Eurostat.

ικανοτήτων ή ένα επαγγελματικό προφίλ για τους εκπαιδευτικούς, συμπεριλαμβανομένων των εκπαιδευτών στην αρχική και τη συνεχιζόμενη ΕΕΚ. Για τον σκοπό αυτό, ο ρόλος του εκπαιδευτή διδασκόντων θα πρέπει να καθορίζεται σαφώς μέσω κριτηρίων που θα βασίζονται στις ικανότητες. Παράλληλα με τα μέτρα διασφάλισης της ποιότητας, τα ανωτέρω θα πρέπει να αποτελούν τη βάση για την αναδιάρθρωση των συστημάτων πρόσληψης, ώστε να προσελκύουν και να διατηρούν υποψηφίους υψηλής ποιότητας στη διδασκαλία.

Η πρόσληψη, η προετοιμασία και η διατήρηση του κατάλληλου προσωπικού σε διευθυντικές θέσεις σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης είναι εξίσου σημαντικές και απαιτούν περαιτέρω επενδύσεις. Οι ρόλοι αυτοί πρέπει να επικεντρώνονται στη βελτίωση της διδασκαλίας και της μάθησης, που εξακολουθεί να αποτελεί πρόβλημα σε πολλά κράτη μέλη λόγω των αυξανόμενων διοικητικών επιβαρύνσεων. Οι ακαδημίες κατάρτισης διευθυντικών στελεχών ή τα προγράμματα επαγγελματικής εξέλιξης παρέχουν πρότυπα ορθής πρακτικής.

...και επιβάλλει την αποφασιστική δράση για την υποστήριξη νέων προσεγγίσεων στη διδασκαλία και τη μάθηση...

Τα προγράμματα σπουδών, ιδίως στην ΕΕΚ, θα πρέπει να γίνουν πιο συναφή με τον χώρο εργασίας μέσω συνεχούς συνεργασίας με τις επιχειρήσεις και τους εργοδότες, π.χ. με επισκέψεις επιχειρηματιών στην αίθουσα διδασκαλίας για ενίσχυση της μάθησης. Απαιτούνται μεταρρυθμίσεις των προσεγγίσεων διδασκαλίας και μάθησης σε όλα τα επίπεδα, καθώς και καλά οργανωμένη συνεχιζόμενη επαγγελματική εξέλιξη, στην οποία πρέπει να περιλαμβάνεται η παροχή τακτικής ανάδρασης και η υποστήριξη από εκπαιδευτές διδασκόντων. Οι εκπαιδευτικοί χρειάζονται ισχυρά κίνητρα για κατάρτιση: στη χρήση των νέων τεχνολογιών· στη βελτίωση των μεταγνωστικών ικανοτήτων· στον τρόπο αντιμετώπισης της πολυμορφίας και της κοινωνικής ένταξης· και στην ανταπόκριση στις ανάγκες των εκπαιδευομένων που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση, όπως οι Ρόμα, τα παιδιά με αναπηρία ή οι νέοι από οικογένειες μεταναστών. Όλες αυτές οι δραστηριότητες θα πρέπει τελικά να εστιάζουν στη βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων.

...ενώ η ποιότητα της διδασκαλίας είναι ένα κρίσιμο ζήτημα και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Αν οι προσπάθειες συνεχιστούν, τότε η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι πιθανό να επιτύχει τον πρωταρχικό στόχο συμπλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε ποσοστό 40%. Τόσο η έρευνα²¹, όσο και η διδασκαλία θα πρέπει να υποστηρίζονται μέσω της δυνατότητας υγιούς επαγγελματικής εξέλιξης. Ωστόσο, η διδασκαλία είναι εκείνη που κατά κύριο λόγο επηρεάζει τα αποτελέσματα των εκπαιδευομένων, ενισχύει την απασχολησιμότητα των αποφοίτων και προβάλλει περισσότερο τα ευρωπαϊκά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε παγκόσμιο επίπεδο. Επί του παρόντος, λίγες μόνο χώρες διαθέτουν στρατηγικές για την προώθηση της ποιότητας στη διδασκαλία της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένης της επιμόρφωσης του διδακτικού προσωπικού σε παιδαγωγικές δεξιότητες. Η Επιτροπή έχει συστήσει μια ομάδα υψηλού επιπέδου για τον εκσυγχρονισμό της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, και το 2013 η ομάδα αυτή θα υποβάλει συστάσεις στους υπεύθυνους για τη χάραξη πολιτικής και στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σχετικά με τον τρόπο προώθησης της ποιότητας στη διδασκαλία και στη μάθηση.

²¹http://ec.europa.eu/euraxess/pdf/research_policies/Towards_a_European_Framework_for_Research_Careers_final.pdf

2.3. Προώθηση μιας συλλογικής προσπάθειας

Χρηματοδότηση της εκπαίδευσης

Η επένδυση στην εκπαίδευση και στην κατάρτιση έχει καίρια σημασία για την αύξηση της παραγωγικότητας και της οικονομικής μεγέθυνσης και προβληματίζει όλους τους συντελεστές ...

Παρά τις σαφώς θετικές μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες αποδόσεις της εκπαίδευσης, η οικονομική ύφεση και η συναφής ανάγκη για δημοσιονομική εξυγίανση είχαν ως αποτέλεσμα πολλά κράτη μέλη να μειώσουν τις επενδύσεις στην εκπαίδευση και την κατάρτιση. Ξεκινώντας από το σχολικό έτος 2009/10 και, ιδίως, μετά τα μέσα του 2010, αρκετές χώρες υποχρεώθηκαν να εφαρμόσουν περικοπές στους μισθούς των εκπαιδευτικών και άλλων δημόσιων υπαλλήλων. Το 2012 οι περισσότερες χώρες διατήρησαν τις ρυθμίσεις τους όσον αφορά τη χρηματοδότηση των μηχανισμών υποστήριξης για μαθητές και φοιτητές και/ή για τις οικογένειές τους. Από τις χώρες που διαθέτουν σχετικά στοιχεία μόνο η Ισπανία (κεντρικός προϋπολογισμός), η Κύπρος και η Πορτογαλία ανέφεραν μείωση της χρηματοδότησης των διαθέσιμων μηχανισμών για την υποστήριξη των εκπαιδευομένων. Κάθε τυχόν μείωση των κονδυλίων σήμερα θα έχει αναπόφευκτα σοβαρές συνέπειες μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα για τη βάση δεξιοτήτων της Ευρώπης.

Παρόλο που τα περιθώρια ελιγμών ενδέχεται να είναι μεγαλύτερα για μερικά κράτη μέλη απ' ό,τι για άλλα, βρίσκονται όλα αντιμέτωπα με την ίδια διπλή πρόκληση: να δώσουν προτεραιότητα στις δημόσιες επενδύσεις στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, και να βρουν αποτελεσματικότερους τρόπους κινητοποίησης των διαθέσιμων δημοσιονομικών πόρων, κάτι που μπορεί να προϋποθέτει την πραγματοποίηση διαρθρωτικών αλλαγών σε συγκεκριμένα εκπαιδευτικά συστήματα. Ο κύριος μοχλός για την αύξηση της αποτελεσματικότητας των επενδύσεων στην εκπαίδευση και την κατάρτιση είναι η βελτίωση της ποιότητας της παροχής και η επικέντρωση στην πρόληψη της εκπαιδευτικής αποτυχίας. Όλο και περισσότερο, τα κράτη μέλη αναπτύσσουν μοντέλα επιμερισμού των δαπανών μεταξύ διαφόρων εταίρων στην εκπαιδευτική διαδικασία – κράτος, επιχειρήσεις και ιδιώτες, ιδρύματα και απόφοιτοι – με τις δημόσιες επενδύσεις να συμβάλλουν στη μόχλευση συμπληρωματικής χρηματοδότησης από τον ιδιωτικό τομέα.

...και η έμφαση πρέπει να δίνεται στη μεγιστοποίηση της αποδοτικότητας των επενδύσεων σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης ...

Μια προτεραιότητα για την πιο αποτελεσματική χρήση των κεφαλαίων πρέπει να είναι τα πρώτα στάδια της εκπαίδευσης, έτσι ώστε να αποφευχθεί η πρόωρη εκπαιδευτική αποτυχία και οι συνέπειές της κατά την ενηλικίωση (σχολικές επιδόσεις, ποσοστά απασχόλησης, απολαβές, πρόληψη της εγκληματικότητας, υγεία κ.λπ.)²². Η παροχή ποιοτικής και οικονομικά προσιτής προσχολικής εκπαίδευσης αποφέρει οφέλη, ιδίως για τις κοινωνικά μειονεκτούσες ομάδες. Μολονότι από το 2000 και μετά οι χώρες έχουν επενδύσει περισσότερο στον τομέα της προσχολικής και της σχολικής εκπαίδευσης, η κατά κεφαλήν δημόσια επένδυση στο προσχολικό στάδιο παραμένει χαμηλότερη απ' ό,τι σε οποιοδήποτε άλλο στάδιο.

²²

Πρβλ. EURYDICE (προσεχώς), οι πρόσφατες τάσεις στη δημόσια χρηματοδότηση της εκπαίδευσης στην Ευρώπη.

Οι δημόσιες επενδύσεις θα πρέπει επίσης να διατηρηθούν στη σχολική εκπαίδευση, αλλά οι κυβερνήσεις πρέπει να αναζητήσουν τρόπους για την επίτευξη καλύτερων αποτελεσμάτων με αυτούς τους πόρους. Σημαντική απόδοση των επενδύσεων μπορεί να επιτευχθεί μέσω αποτελεσματικότερων προσλήψεων, διατήρησης και επαγγελματικής υποστήριξης εκπαιδευτικών (όπως περιγράφεται στο σημείο 2.2).

...ενώ ο επιμερισμός του κόστους στην ΕΕΚ και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι μια επιλογή που βοηθά στην επίτευξη αυτού του στόχου

Τα δημόσια και ιδιωτικά οφέλη για την ΕΕΚ, την τριτοβάθμια εκπαίδευση και την εκπαίδευση ενηλίκων είναι σημαντικά²³. Στα σωστά εδραιωμένα διττά συστήματα ΕΕΚ, οι επιχειρήσεις επιτυγχάνουν μακροπρόθεσμα οφέλη ακόμη και σε περίπτωση που το κόστος για μαθητεία υπερβαίνει, αρχικά, τα άμεσα έσοδα της εταιρείας από την εργασία του μαθητευομένου. Προκειμένου να ενθαρρυνθεί η παροχή μαθητείας, οι δημόσιοι πόροι θα πρέπει να κατευθύνονται ειδικά προς τομείς που εμφανίζουν αυξανόμενες ανάγκες εργατικού δυναμικού. Οι εταιρείες, από την άλλη, θα πρέπει να αυξήσουν τις επενδύσεις τους στην αρχική ΕΕΚ, ιδίως μέσω της συμμετοχής τους σε μοντέλα εναλλασσόμενης κατάρτισης, αλλά και μέσω της υποστήριξης των σχολείων με κατάλληλο εξοπλισμό.

Η συνεχιζόμενη ΕΕΚ μπορεί να συνδεθεί με σημαντικά ιδιωτικά οφέλη και με αύξηση της παραγωγικότητας για τους εργοδότες. Διάφορες έρευνες δείχνουν, ωστόσο, ότι τα σημερινά δημόσια χρηματοδοτικά μέσα (προσωπικοί λογαριασμοί μάθησης, επιδοτήσεις για επιμόρφωση, κ.λπ.) ενδέχεται να μην είναι αποτελεσματικά στοχευμένα, δεδομένου ότι τείνουν να ευνοούν τη συμμετοχή εργαζομένων υψηλής ειδίκευσης και έχουν υψηλή ιδιωτική απόδοση. Η δημόσια χρηματοδότηση στον τομέα αυτόν πρέπει να αξιολογηθεί διεξοδικά και να επικεντρωθεί στην αύξηση της συμμετοχής σε νέα κατάρτιση, ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες. Η δημόσια ευθύνη είναι, επίσης, μεγαλύτερη σε περιόδους οικονομικής αναδιάρθρωσης. Πρέπει να εφαρμοστούν σε ευρύτερη βάση μηχανισμοί για τον επιμερισμό του οικονομικού βάρους της κατάρτισης μεταξύ των εργοδοτών, όπως είναι τα ταμεία τομεακής κατάρτισης.

Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, έχει αναγνωριστεί ότι οι επενδύσεις μπορούν να αποφέρουν σημαντικά οφέλη για τα άτομα αλλά και για την κοινωνία γενικότερα²⁴. Υπάρχουν διαφορετικά μοντέλα χρηματοδότησης στα κράτη μέλη, ενώ όλο και περισσότερες χώρες έχουν αρχίσει να κάνουν μεγαλύτερο επιμερισμό των δαπανών στα συστήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, για την αντιμετώπιση των αυξανόμενων αριθμών φοιτητών και της πίεσης που ασκείται από τους δημοσιονομικούς περιορισμούς. Παρόλο που η επιλογή του πλέον κατάλληλου μηχανισμού χρηματοδότησης εναπόκειται στα κράτη μέλη, οι εκτιμήσεις της αποτελεσματικότητας πρέπει να συμβαδίζουν με τη μέριμνα για ισότητα και ευκολία πρόσβασης. Ο βαθμός στον οποίο οι φοιτητές ή άλλα άτομα συνεισφέρουν άμεσα στο κόστος των σπουδών τους²⁵ και, γενικότερα, οι επιπτώσεις του επιμερισμού των δαπανών, είναι ένα θέμα που πρέπει να συζητηθεί και που αξίζει να υποστηριχθεί με περαιτέρω έρευνα και ανάλυση.

Τέλος, στο πλαίσιο της στενότητας των πόρων, οι κυβερνήσεις πρέπει επίσης να κάνουν αποτελεσματική χρήση των διαθέσιμων διαρθρωτικών ταμείων, ιδίως του Ευρωπαϊκού

²³ Πρβλ. ΟΟΣΑ, Education at a Glance 2012.

²⁴ Πρβλ. ΟΟΣΑ, Education Today, 29 Ιουνίου 2012.

²⁵ Πρβλ. EURYDICE (2012), National student fee and support systems 2011/2012.

Κοινωνικού Ταμείου. Αρκετές χώρες έχουν πρόσφατα ανακαταναείμει σημαντική χρηματοδότηση για την περίοδο προγραμματισμού 2007-13 σε καίριες προτεραιότητες εκπαίδευσης και κατάρτισης. Για την περίοδο 2014-2020, είναι αναγκαίο να υπάρξει περαιτέρω συγκέντρωση και ιεράρχηση για να υποστηριχθούν οι επενδύσεις στην εκπαίδευση και στις αντίστοιχες υποδομές. Το προτεινόμενο πρόγραμμα Erasmus για όλους 2014-2020, μέσω της κινητικότητας, της συνεργασίας και της υποστήριξης πολιτικών δράσεων, θα υποστηρίξει επίσης διακρατικές πρωτοβουλίες στους εν λόγω τομείς.

Εταιρικές σχέσεις

Οι εταιρικές σχέσεις μπορούν να παράσχουν μια πλατφόρμα για στοχοθέτηση των «σωστών» δεξιοτήτων- αν υποστηρίζονται ενεργά

Οι εταιρικές σχέσεις μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών ιδρυμάτων δεν είναι μόνο πηγή χρηματοδότησης της εκπαίδευσης, αλλά και της αμοιβαίας μάθησης, της κοινής ανάπτυξης και εφαρμογής πολιτικών. Οι εταιρικές σχέσεις αποτελούν ευκαιρία για την ανάπτυξη προγραμμάτων δράσης για τις δεξιότητες με στοχοθετημένο, καινοτόμο και βιώσιμο τρόπο, και για τη συμπερίληψη όσων συμμετέχουν άμεσα στην παροχή, την εφαρμογή και την επικαιροποίηση συγκεκριμένων δεξιοτήτων. Μπορούν να συνδέουν διάφορους τομείς πολιτικής, επιμέρους τομείς εκπαίδευσης και κατάρτισης, δημόσιους και ιδιωτικούς συντελεστές, καθώς και διαφορετικά επίπεδα διακυβέρνησης²⁶.

Για την εκπαίδευση και την κατάρτιση, μια προσέγγιση ενισχυμένης εταιρικής σχέσης σημαίνει μεγαλύτερη δραστηριοποίηση στην ανάπτυξη στρατηγικών για τις δεξιότητες, αντί για απλή «προσφορά» δεξιοτήτων. Οι εταιρικές σχέσεις, για να είναι βιώσιμες, πρέπει να οικοδομούνται με βάση σαφείς στόχους και θα πρέπει να αποτελούν συστηματικά μέρος της πολιτικής προσέγγισης. Πρέπει να εξασφαλίζουν τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων, συμπεριλαμβανομένων εκπροσώπων των οργανώσεων εκπαιδευτικών, των κοινωνικών εταίρων και των φοιτητικών οργανώσεων.

Η προσέγγιση βάσει της σύναψης εταιρικής σχέσης αποτελεί βασικό παράγοντα επιτυχίας των προγραμμάτων εγγύησης για τους νέους (βλέπε την επικείμενη δέσμη για την απασχόληση των νέων). Τα ιδρύματα εκπαίδευσης και κατάρτισης πρέπει να αποτελούν μέρος μιας συντονισμένης προσπάθειας με άλλους ενδιαφερομένους για την εφαρμογή τέτοιων ολοκληρωμένων προγραμμάτων.

Διάφορες μορφές εταιρικών σχέσεων προωθούνται σε επίπεδο ΕΕ. Οι κοινότητες γνώσης και καινοτομίας (ΚΓΚ) που υποστηρίζονται από το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Καινοτομίας και Τεχνολογίας (ΕΙΤ), συγκεντρώνουν τους τομείς της εκπαίδευσης, της έρευνας και των επιχειρήσεων με σκοπό να εξεταστεί η ανάπτυξη δεξιοτήτων με εξαιρετικά ενοποιημένο τρόπο που θα είναι συνεπής με τις ανάγκες και τις προκλήσεις των συναφών οικονομικών συντελεστών. Ένα άλλο παράδειγμα, που αυτή τη φορά αφορά συγκεκριμένο τομέα, είναι ο μεγάλος συνασπισμός για τις θέσεις εργασίας στον τομέα των ΤΠΕ. Ο συνασπισμός θα συγκεντρώσει τους τομείς της βιομηχανίας, των εργοδοτών, της εκπαίδευσης και των κυβερνήσεων με σκοπό την αντιμετώπιση των ελλείψεων δεξιοτήτων στον τομέα των ΤΠΕ.

Το προτεινόμενο πρόγραμμα χρηματοδότησης Erasmus για όλους θα παράσχει επίσης κίνητρα για τη σύναψη εταιρικών σχέσεων. Θα δοθεί υποστήριξη στις συμμαχίες γνώσης

²⁶

Για τις πρακτικές των κρατών μελών πρβλ. έγγραφο εργασίας σχετικά με τις εταιρικές σχέσεις και τις ευέλικτες διόδους για τη διά βίου ανάπτυξη δεξιοτήτων.

προκειμένου να εφαρμόζουν ένα πλήρες φάσμα δραστηριοτήτων που προωθούν τη μετάδοση, την ανταλλαγή και τη ροή των γνώσεων μεταξύ ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και επιχειρήσεων. Οι συμμαχίες γνώσης αποσκοπούν στην προώθηση της αριστείας και της καινοτομίας, καθώς και στη δημιουργία νέων πολυθεματικών προγραμμάτων σπουδών για την προώθηση δεξιοτήτων όπως η επιχειρηματικότητα, η επίλυση προβλημάτων σε πραγματικό χρόνο και η δημιουργική σκέψη. Στον τομέα της ΕΕΚ, θα δοθεί χρηματοδότηση για την ίδρυση τομεακών συμμαχιών δεξιοτήτων, τη συνένωση ιδρυμάτων κατάρτισης, επιχειρήσεων και επαγγελματικών οργανώσεων, για να σχεδιαστούν προγράμματα σπουδών και προγράμματα κατάρτισης. Τόσο οι τομεακές συμμαχίες γνώσης, όσο και οι τομεακές συμμαχίες δεξιοτήτων, θα ωφεληθούν από το εν εξελίξει έργο των κοινωνικών εταίρων για τον προσδιορισμό των τομεακών αναγκών σε δεξιότητες, μεταξύ άλλων και σε επίπεδο ΕΕ μέσω των ευρωπαϊκών τομεακών συμβουλίων δεξιοτήτων.

3 ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ

Η πολυμορφία και ο επείγων χαρακτήρας των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν τα κράτη μέλη απαιτούν τη χρήση διαφορετικών μέσων που θα εφαρμόζονται σε διαφορετικές χρονικές κλίμακες, ενώ απαιτείται κοινή δράση από τον κόσμο της εκπαίδευσης και της απασχόλησης. Οι προσπάθειες για να ενισχυθεί η προσφορά κατάλληλων και υψηλής ποιότητας δεξιοτήτων πρέπει να συμβαδίζουν με στοχοθετημένες δράσεις προκειμένου να βελτιωθεί η μετάβαση από το σχολείο στην εργασία, να περιοριστούν τα εμπόδια στην κινητικότητα και να βελτιωθεί η λειτουργία της αγοράς εργασίας, ώστε οι νέοι έχουν ευρύτερη πρόσβαση σε δυνατότητες απασχόλησης.

Η προσεχής **δέσημη μέτρων για την απασχόληση των νέων** θα καλέσει τα κράτη μέλη να εντείνουν τις προσπάθειές τους στους τομείς της μάθησης με βάση την εργασία, των δράσεων κινητικότητας και των περιόδων πρακτικής άσκησης, και να προωθήσουν τις εταιρικές σχέσεις (συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης) που υποστηρίζουν την εφαρμογή των εγγυήσεων για τους νέους, ως άμεση ανταπόκριση στην κρίση ανεργίας των νέων.

Σύμφωνα με τις δράσεις που προτείνονται στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις για το 2012, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να προωθήσουν περαιτέρω εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις για την καταπολέμηση της ανεργίας των νέων και την τόνωση της προσφοράς δεξιοτήτων μέσω των ακόλουθων δράσεων:

1. **Προώθηση της αριστείας στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ).** Οι βασικές δράσεις είναι η ανάπτυξη, με βάση τις εθνικές συνθήκες, διττών συστημάτων ΕΕΚ υψηλής ποιότητας, η ευθυγράμμιση των πολιτικών ΕΕΚ με τις περιφερειακές/τοπικές στρατηγικές οικονομικής ανάπτυξης και συγκεκριμένα για την έξυπνη εξειδίκευση, που επιτρέπει τον συνδυασμό με άλλες εκπαιδευτικές προσφορές, η ανάπτυξη επαγγελματικών προσόντων σύντομων κύκλων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (2 έτη) με εστίαση σε τομείς στους οποίους παρατηρείται έλλειψη δεξιοτήτων, ιδίως όπου υπάρχει δυναμικό ανάπτυξης όπως οι ΤΠΕ, η υγειονομική περίθαλψη και οι πράσινες δεξιότητες, καθώς και η ενίσχυση των τοπικών, εθνικών και διεθνών εταιρικών σχέσεων και δικτύων μεταξύ των εταιρειών, ιδίως των ΜΜΕ, και των παρόχων ΕΕΚ.
2. **Βελτίωση της επίδοσης των μαθητικών ομάδων που διατρέχουν υψηλό κίνδυνο πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και έχουν χαμηλές βασικές δεξιότητες.** Οι

βασικές δράσεις είναι η δημιουργία ποιοτικής και προσβάσιμης προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας, η ενίσχυση της εκμάθησης βασικών δεξιοτήτων, όπως η ανάγνωση και η γραφή, η αριθμητική και οι βασικές έννοιες μαθηματικών και θετικών επιστημών, ο έγκαιρος εντοπισμός των ατόμων με χαμηλές επιδόσεις σε βασικές δεξιότητες σε όλα τα στάδια της εκπαίδευσης, καθώς και η παροχή εξατομικευμένης υποστήριξης και η εφαρμογή τεκμηριωμένων στρατηγικών για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου.

3. **Ενίσχυση της παροχής εγκάρσιων δεξιοτήτων που ενισχύουν την απασχολησιμότητα όπως η επιχειρηματική πρωτοβουλία, οι ψηφιακές δεξιότητες και η εκμάθηση ξένων γλωσσών.** Οι βασικές δράσεις είναι να εξασφαλιστεί ότι λαμβάνονται μέτρα για την εισαγωγή εγκάρσιων δεξιοτήτων σε όλα τα προγράμματα σπουδών από τα πρώτα στάδια της εκπαίδευσης μέχρι την τριτοβάθμια εκπαίδευση, χρησιμοποιώντας καινοτόμους παιδαγωγικές προσεγγίσεις που έχουν ως επίκεντρο τον εκπαιδευόμενο και να σχεδιαστούν εργαλεία αξιολόγησης μέσω των οποίων τα επίπεδα των ικανοτήτων μπορούν να εκτιμηθούν και να αξιολογηθούν αποτελεσματικά. Όλοι οι νέοι πρέπει να έχουν ωφεληθεί από μια τουλάχιστον πρακτική επιχειρηματική εμπειρία πριν ολοκληρώσουν την υποχρεωτική εκπαίδευση.
4. **Μείωση του αριθμού των ενηλίκων με χαμηλή ειδίκευση.** Οι βασικές δράσεις είναι ο καθορισμός εθνικών στόχων και στρατηγικών, η αύξηση των κινήτρων που παρέχονται για κατάρτιση ενηλίκων σε εταιρείες, η επικύρωση των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων που αποκτώνται εκτός του επίσημου εκπαιδευτικού συστήματος, και η δημιουργία σημείων πρόσβασης (υπηρεσίες μιας στάσης) που ενσωματώνουν διάφορες υπηρεσίες διά βίου μάθησης, όπως η επικύρωση και η καθοδήγηση σταδιοδρομίας που προσφέρουν εξατομικευμένη μάθηση σε μεμονωμένους εκπαιδευομένους.
5. **Αύξηση της χρησιμοποίησης μάθησης με χρήση ΤΠΕ και της πρόσβασης σε υψηλής ποιότητας ΑΕΠ.** Οι βασικές δράσεις είναι ο εκσυγχρονισμός των υποδομών ΤΠΕ των σχολείων, η υποστήριξη της διδασκαλίας και των πρακτικών αξιολόγησης που βασίζονται στις ΤΠΕ, η προώθηση της διαφάνειας των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των χρηστών ψηφιακού περιεχομένου, η θέσπιση μηχανισμών για την επικύρωση και την αναγνώριση δεξιοτήτων και των ικανοτήτων που αποκτήθηκαν μέσω ΑΕΠ και η υποστήριξη των ιδρυμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης ώστε να προσαρμόσουν τα επιχειρηματικά τους πρότυπα στην εμφάνιση ΑΕΠ.
6. **Αναθεώρηση και ενίσχυση του επαγγελματικού προφίλ όλων των εκπαιδευτικών επαγγελματιών** (εκπαιδευτικοί κάθε βαθμίδας, διευθυντές σχολείων, εκπαιδευτές διδασκόντων). Οι βασικές δράσεις είναι η επανεξέταση της αποτελεσματικότητας, καθώς και της ακαδημαϊκής και παιδαγωγικής ποιότητας της αρχικής εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών, καθιερώνοντας συνεκτικά και επαρκώς χρηματοδοτούμενα συστήματα πρόσληψης, επιλογής, εισαγωγικής κατάρτισης και επαγγελματικής εξέλιξης του διδακτικού προσωπικού, με βάση σαφώς καθορισμένες αρμοδιότητες που θα απαιτούνται σε κάθε στάδιο της σταδιοδρομίας των εκπαιδευτικών, αλλά και με αύξηση των ψηφιακών ικανοτήτων των εκπαιδευτικών.

Η εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων αυτών δεν θα αποδώσει καρπούς αν δεν αυξηθεί η αποδοτικότητα της χρηματοδότησης στον τομέα της εκπαίδευσης. Για να αντιμετωπιστεί αυτή η σύνθετη πρόκληση, η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να εντείνουν τις εθνικές συζητήσεις για την εξεύρεση τρόπων παροχής βιώσιμων μηχανισμών χρηματοδότησης

ώστε να ενισχυθεί η σταθερότητα και η αποδοτικότητα, διοχετεύοντας την υποστήριξη προς εκείνους που τείνουν να συμμετέχουν λιγότερο. Μεταξύ αυτών, ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην ανάπτυξη μηχανισμών χρηματοδότησης για την ΕΕΚ και την εκπαίδευση ενηλίκων, οι οποίοι θα χρηματοδοτούνται με επιμερισμό της ευθύνης μεταξύ των δημόσιων αρχών, των επιχειρήσεων και ορισμένων ιδιωτικών συνεισφορών (π.χ. ταμεία τομεακής κατάρτισης, εισφορές κατάρτισης, κ.λπ.) και που αποσκοπούν στην προσέλκυση μεγάλων επιχειρήσεων και ΜΜΕ στην παροχή κατάρτισης ΕΕΚ με βάση την εργασία.

4. ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΕΣ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Παρά το ότι η ευθύνη και τα μέσα για την αντιμετώπιση των θεμάτων που προσδιορίζονται στην παρούσα ανακοίνωση εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, οι φιλόδοξες απαιτούμενες μεταρρυθμίσεις επιβάλλουν μια εντατική κοινή προσπάθεια τόσο από την ΕΕ όσο και από τα κράτη μέλη. Σε επίπεδο ΕΕ, θα υπάρξει άμεση εστίαση και στις ακόλουθες **βασικές δράσεις**:

1. Ενισχυμένη εστίαση ανά χώρα και υποστήριξη στις προσπάθειες που καταβάλλουν τα κράτη μέλη για την υλοποίηση των καθορισμένων προτεραιοτήτων μέσω:

- παρακολούθησης της προόδου σε κάθε κράτος μέλος, στο πλαίσιο του προσεχούς Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, και ενσωμάτωσης των αποτελεσμάτων της εν λόγω εξέτασης ανά χώρα στην προετοιμασία του σχεδίου **ειδικών ανά χώρα συστάσεων για το 2013**.
- ενίσχυσης της αναλυτικής βάσης παρακολούθησης των χωρών i) με τακτικές **αξιολογήσεις από ομοτίμους** στο πλαίσιο της ανοικτής μεθόδου συντονισμού για την εκπαίδευση και την κατάρτιση, ii) με ένα πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του ΟΟΣΑ στον τομέα των πολιτικών για τις δεξιότητες. Εντός αυτού του πλαισίου, το φθινόπωρο του 2013 θα τεθεί σε λειτουργία η **δημόσια διαδικτυακή πύλη «Επιγραμμικής αξιολόγησης της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων»**, που θα επιτρέπει σε μεμονωμένα άτομα και επιχειρήσεις, μέσω της μεθοδολογίας PIAAC, να πραγματοποιούν αξιολόγηση των δεξιοτήτων τους σε σύγκριση με άλλους χρήστες· iii) με ενισχυμένη παρακολούθηση των στοιχείων συγκριτικής αξιολόγησης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, συμπεριλαμβανομένου ενός **νέου κριτηρίου αναφοράς για τη διδασκαλία γλωσσών** που περιγράφεται λεπτομερώς στο έγγραφο εργασίας για τις γλώσσες.

2. Επιτάχυνση των βελτιώσεων στον τομέα της μάθησης με βάση την εργασία, ιδίως με την ίδρυση μιας «Συμμαχίας για θέσεις μαθητείας» σε επίπεδο ΕΕ (βλ. και την επικείμενη δέσμη για την απασχόληση των νέων). Ως πρώτο βήμα, η Επιτροπή θα υποστηρίξει ένα μνημόνιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, στο οποίο θα συμμετέχουν ορισμένα κράτη μέλη με σκοπό να αντλήσουν διδάγματα από επιτυχημένες προσεγγίσεις και μηχανισμούς.

3. Δημιουργία ευρωπαϊκού χώρου για τις δεξιότητες και τα επαγγελματικά προσόντα, για να αυξηθεί η σύγκλιση μεταξύ των εργαλείων διαφάνειας και αναγνώρισης της ΕΕ με

σκοπό να εξασφαλίζεται ότι οι δεξιότητες και τα επαγγελματικά προσόντα μπορούν εύκολα να αναγνωριστούν σε διασυνοριακό επίπεδο, με βάση συνεχείς αξιολογήσεις και με χρήση της προσέγγισης βάσει των μαθησιακών αποτελεσμάτων.

- 4. Χρηματοδότηση της εκπαίδευσης για την ανάπτυξη** με στόχο να ενισχυθεί η δέσμευση για εξειδίκευση, συνεχιζόμενη εκπαίδευση και εκ νέου κατάρτιση του εργατικού δυναμικού, μέσω:
 - της παρακολούθησης των μέτρων που λαμβάνονται από τα κράτη μέλη για να δοθεί προτεραιότητα στις δαπάνες που προωθούν την ανάπτυξη και τη διαμόρφωση ενός τεκμηριωμένου πλαισίου για την ανάλυση της αποτελεσματικότητας των δημόσιων δαπανών για ποιοτική εκπαίδευση και κατάρτιση·
 - της έναρξης, για πρώτη φορά, διαλόγου σε επίπεδο ΕΕ με τους ενδιαφερομένους σχετικά με τα οφέλη των επενδύσεων σε διάφορους τομείς εκπαίδευσης και κατάρτισης (επαγγελματική κατάρτιση, εκπαίδευση ενηλίκων, τριτοβάθμια εκπαίδευση) και σχετικά με τους τρόπους αύξησης της αποτελεσματικότητας των δαπανών·
 - της διερεύνησης, με τους κοινωνικούς εταίρους σε επίπεδο ΕΕ, των επιλογών για να αυξηθεί σημαντικά το επίπεδο της παροχής κατάρτισης σε ενήλικες που εργάζονται σε εταιρείες, με σκοπό την ανανέωση και αναβάθμιση των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού. Η διαβούλευση αυτή θα πραγματοποιηθεί μετά τις τρέχουσες διαβουλεύσεις σχετικά με το πλαίσιο ποιότητας για περιόδους πρακτικής άσκησης ώστε να ληφθούν πλήρως υπόψη τα αποτελέσματα της εν λόγω διαδικασίας.
- 5. Ανάλυση του αντικτύπου της παροχής υποστήριξης από την ΕΕ για την αναβάθμιση της πρόσβασης και της χρήσης των ΑΕΠ και των ΤΠΕ, με καθιέρωση παραμέτρων ποιότητας και διαδικασιών πιστοποίησης για τους ΑΕΠ, ανάπτυξη διδακτικών πρακτικών με χρήση ΤΠΕ και με τη δημιουργία μιας ενωσιακής διάστασης για την ηλεκτρονική εκπαίδευση.** Τα αποτελέσματα των εν λόγω προπαρασκευαστικών εργασιών θα προετοιμάσουν το έδαφος για μια **νέα ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για το «Άνοιγμα της εκπαίδευσης».**
- 6. Δράσεις εκπαίδευσης στην επιχειρηματικότητα** που θα περιλαμβάνουν: τη δημοσίευση κατευθύνσεων πολιτικής για την εκπαίδευση στην επιχειρηματικότητα το 2013· τον καθορισμό, από κοινού με τον ΟΟΣΑ, πλαισίου καθοδήγησης για τα ιδρύματα επιχειρηματικής εκπαίδευσης· και την ανάπτυξη εργαλείων για την παρακολούθηση της προόδου και την απόκτηση επιχειρηματικών ικανοτήτων.
- 7. Οι εταιρικές σχέσεις μεταξύ της εκπαίδευσης, των επιχειρήσεων και της έρευνας** όπως οι συμμαχίες γνώσης, οι τομεακές συμμαχίες δεξιοτήτων και οι δράσεις εταιρικών σχέσεων στο πλαίσιο του προγράμματος Marie Skłodowska-Curie θα λάβουν προώθηση μέσω του προτεινόμενου προγράμματος Erasmus για όλους 2014-2020 και του προγράμματος Ορίζοντας 2020, προκειμένου τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης να προσαρμοστούν ανταποκρινόμενα στις ανάγκες των επιχειρήσεων, ιδίως των ΜΜΕ.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ανάπτυξη θα επιστρέψει στην Ευρώπη μόνο μέσω της υψηλότερης παραγωγικότητας και της προσφοράς εργαζομένων με υψηλή ειδικευση, και για να επιτευχθεί αυτό είναι απαραίτητη η μεταρρύθμιση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης. Η παρούσα ανακοίνωση και η ανάλυση των χωρών που παρέχεται στα συνοδευτικά έγγραφα εργασίας έχουν σκοπό να δώσουν την αναγκαία ώθηση στις κυβερνήσεις, στα ιδρύματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, στους εκπαιδευτικούς, στις επιχειρήσεις καθώς και σε άλλους εταίρους να αναλάβουν κοινή δράση, σύμφωνα με τις εθνικές συνθήκες, σε μια εναρμονισμένη προσπάθεια μεταρρύθμισης. Σε εθνικό επίπεδο, τα κράτη μέλη καλούνται τώρα να εξακολουθήσουν να προβληματίζονται, με βάση το παρόν έγγραφο, με συζητήσεις στα εθνικά τους κοινοβούλια και τους σχετικούς ενδιαφερομένους προκειμένου να προχωρήσουν οι μεταρρυθμίσεις.

Η Επιτροπή θα εξασφαλίσει ότι η συμβολή της εκπαίδευσης και των επενδύσεων στις δεξιότητες για την ανάπτυξη και την απασχόληση θα αντικατοπτρίζεται πλήρως στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο. Η Επιτροπή θα χρησιμοποιήσει ευρωπαϊκές πλατφόρμες διαλόγου, όπως η ανοικτή μέθοδος συντονισμού στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, η διαδικασία της Μπολόνια για την τριτοβάθμια εκπαίδευση και η διαδικασία της Κοπεγχάγης για την ΕΕΚ, καθώς και τα χρηματοδοτικά μέσα για να τονιστεί η αίσθηση του επείγοντος, σχετικά με τις προτεραιότητες που επισημαίνονται στο παρόν έγγραφο.